

Информација за проблем со реализацијата на мерките и активностите предвидени со Програмата за заштита на населението од ХИВ-инфекција во Република Северна Македонија за 2022 година што ги спроведуваат здруженија

Најголемиот дел од мерките и активностите предвидени со Програмата за заштита на населението од ХИВ-инфекција во Република Северна Македонија се насочени на т.н. клучни популации засегнати од ХИВ (луѓе што инјектираат дрога, сексуални работници, мажи што имаат секс со мажи и луѓе што живеат со ХИВ) и подразбираат испорачување комплексен пакет услуги за заштита од ХИВ, прилагоден на потребите на секоја од целните групи. Овие услуги ги испорачуваат здруженија кои имаат специфична експертиза, соодветно повеќегодишно искуство и директен контакт со целните групи. Дел од здруженијата се организации основани и водени од самите засегнати заедници. Во изминатите 4 години (2018-2021) 14 до 15 организации беа имплементатори на соодветните активности од Програмата за ХИВ преку годишни договори за доделување средства на здруженија за спроведување активности утврдени во Програмата за ХИВ, склучени врз основа на јавен повик. Вкупните предвидени средства за оваа намена за 2022 изнесуваат 46,5 милиони денари.

Праксата од изминатите 4 години покажа сериозен проблем со задоцнето спроведување на процедурите за доделување на средствата врз основа на јавен повик во почетокот на секоја календарска година, така што наместо за 12 месеци, како што е предвидено со Програмата, здруженијата најчесто добиваат средства за 11 месеци. Со оглед на природата на овие услуги, ниедно од здруженијата не ја прекинува испораката на услуги на базично ниво во текот на месец јануари и покрај неможноста да ги покријат настанатите трошоци за услугите преку Програмата.

Оваа година се случува досега невидено доцнење на процедурите за доделување средства, при што дури и во средината на март Министерството за здравство сè уште го нема објавено јавниот повик за доделување средства на здруженија што ќе спроведуваат активности утврдени со Програмата за ХИВ. Тоа значи дека овој модел на социјални договори во областа на јавното здравје, кој функционира веќе 17 години, за прв пат е доведен во ризик од целосно згаснување, бидејќи здруженијата не можат да го понесат товарот на трошоците за одржување на воспоставената инфраструктура за еден цел квартал, а особено оние за човечките ресурси вклучени во испораката на услугите, како и режиските трошоци поврзани со услугите. Околу 10,000 припадници на клучните засегнати популации се оставени без достапност на услуги за заштита од ХИВ и други крвно и сексуално преносливи инфекции, додека околу 150 даватели на услуги без својот минимален извор на егзистенција. Можното згаснување на работата на услугите за заштита од ХИВ насочени на клучните засегнати популации е, кои се централна и носечка алка во националниот одговор кон епидемијата на ХИВ, е целосно спротивно на целите кон коишто земјата се има обврзано со политичките декларации за ХИВ на Генералното собрание на ОН од 2016 и 2021 година¹. Тоа може да доведе до непосакуван пораст на инциденцата и преваленцата на ХИВ, односно губење на досега воспоставената делумна контрола. Затворањето на услугите исто така значи губење на повеќегодишни инвестиции во националниот одговор кон ХИВ, како национални, така и меѓународни, додека повторното воспоставување на изгубената инфраструктура би било исклучително тешко и поврзано со многу повисоки трошоци.

Скопје, 14 март 2022 г.

Подготвил: Андреј Сених, член на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество

---

¹ Цел до 2025 г.: 95% од проценетиот број на луѓе што живеат со ХИВ да бидат дијагностицирани, 95% од дијагностицираните да примаат антиретровирусна терапија, а 95% од оние на терапија да имаат потиснат вирус во крвта. Исполнувањето на оваа цел е предуслов за исполнување на глобалната цел за ставање крај на епидемијата на ХИВ до 2030 г.